

มาตรการในชุมชนเพื่อควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาดและทางสังคมในจังหวัดหนองคาย

สิริกร นามลาบุตร* ดร. วรานิษฐ์ ลำไย**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษามาตรการในชุมชน เพื่อควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาด และทางสังคมในจังหวัดหนองคาย (2) เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากการใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในกรณีควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาด และทางสังคมในจังหวัดหนองคาย (3) เพื่อเสนอรูปแบบในการกำหนดมาตรการในชุมชนเพื่อควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาดและทางสังคม โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาในชุมชนบ้านบักหวาน จังหวัดหนองคาย โดยการสัมภาษณ์ทำการสัมภาษณ์รายบุคคล จำนวน 28 คน และจัดสนทนากลุ่ม (FG) 3 ครั้ง จำนวน 12 คน ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับที่สัมภาษณ์รายบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วย ตัวแทนกลุ่มภาครัฐ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลค้ายบักหวาน ตัวแทนกลุ่มสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนค้ายบักหวาน ตัวแทนกลุ่มภาคประชาชน ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่/ชุมชนผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนชุมชน กลุ่มเด็กและเยาวชน ร้านค้าในหมู่บ้าน

ผลการศึกษาพบว่า มาตรการในชุมชน มีดังนี้ (1) มาตรการควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (2) มาตรการควบคุมโฆษณาและส่งเสริมการขายเพื่อชักจูงให้ดื่ม (3) มาตรการสื่อสาร รณรงค์เพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยมและลดแรงสนับสนุนในการดื่ม (4) มาตรการระดับชุมชนร้านค้า/และสถานประกอบการ/เขตพื้นที่รอบบริเวณสถานศึกษาที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัญหาที่เกิดจากการใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พบว่า ผู้บังคับใช้กฎหมายไม่สามารถบังคับใช้ในชุมชน ประกอบกับบทลงโทษของกฎหมายต่ำ เด็กและเยาวชนยังสามารถซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะมีความรู้เท่าไม่ถึงการณ์เกี่ยวกับพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รูปแบบในการกำหนดมาตรการในชุมชน โดยใช้มิติทางศาสนา ครอบครัวยุทธศาสตร์ศึกษา ชุมชน และภาครัฐ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย ภาครัฐควรมีมาตรการทางสังคมเพื่อควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กและเยาวชน ให้พ้นภัยจากสุรา รวมถึงผลกระทบโรคร้ายแรงที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพ ที่รัฐบาลสูญเสียเงินงบประมาณให้กับคนที่ดื่มสุรา

คำสำคัญ: มาตรการชุมชน/ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ /ตลาด / สังคม

* นักวิจัยอิสระ

** นักวิจัยอิสระ email address: waranist.l@gmail.com

Community Measures for the Control of the Sale and Accessibility of Alcohol in Marketing and Social Systems in NongKhai province

Sirikorn Namlabut* Waranist Lamyai**

Abstract

This research project aims to (1) examine the community measures that are adopted to control the sale and accessibility of alcohol in marketing and social systems in Nong Khai province (2) understand the problems deriving from the enforcement of the Alcohol Control Act B.E.2551 in relation to the control of the sales and accessibility of alcohol in marketing and social systems in NongKhai province and (3) propose a model to set community measures to control the sale and accessibility of alcohol in marketing and social systems. Qualitative data collection was used in this research. The study was conducted at Ban Bokwhan NongKhai province by in-depth interviews with 40 individuals who were relevant to the community measures.

The study found that the community measures had: (1) the measure to control the accessibility of alcohol (2) the measure to control advertisement and sales promotion which influence consumption of alcohol (3) the measures to communicate and campaign for changing the attitudes towards drinking, and for reducing the encouragement of drinking (4) the measures carried out at community level, i.e. shops and commercial establishments which sell alcohol in the zone around schools and colleges. There was a problem deriving from the enforcement of the Alcohol Control Act B.E. 2551. Law enforcers were unable to enforce the law effectively in every community, because of the lack of public relation and understanding. Moreover, community leaders were not co-operative in being mediums to communicate and educate people in their areas as required by the Alcohol Control Act B.E. 2551. Also, the punishment imposed by the Act was too light. Children and youngsters were easily having access to alcohol, since they lacked sufficient knowledge about alcohol's harmful health effects. The model used in setting the community measures should employ strategies based on religion, family values, school, community participation, and public relations.

The recommendations from this study: the state should have social measures to control access to alcohol in children and adolescents. To be free from alcohol Include serious adverse effects caused by alcohol and health care costs the government loses its budget to binge drinkers.

Keywords: measures community / alcohol beverage /marketing /social

* Independent researcher

** Independent researcher, corresponding author: email address: waranist.l@gmail.com

บทนำ

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์จัดเป็นสิ่งเสพติด หากดื่มเป็นประจำจะทำให้เกิดโรคร้ายต่างๆ ตามมา เช่น โรคทางระบบประสาท หัวใจ มะเร็ง ส่วนสาเหตุด้านอื่นๆ ทำให้นอนไม่หลับ กระบวนการรับรู้ความเข้าใจบกพร่อง ขาดสติ จิตหลอน ประสาทหลอน การทำหน้าที่ของสมอง ผิดปกติ ส่งผลถึงการทำงานของอวัยวะภายในร่างกาย อาจทำให้กล้ามเนื้อส่วนปลายแขน ขา อ่อนแรง ปลายประสาทอักเสบ มีอาการชาตามปลายมือปลายเท้า ด้านสมอง เมื่อดื่มสุราใหม่ๆ จะทำให้รู้สึกกระปรี้กระเปร่า และเมื่อดื่มมากขึ้น จะมีการเปลี่ยนแปลงทางบุคลิก เกิดอาการมึนงง นอนหลับ หมดสติ และถ้าดื่มสุราเป็นประจำ จะทำให้สมองและความจำเสื่อม ความคิด เลอะเลือน (คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มปป.) จากรายงานการสำรวจพฤติกรรม การดื่มสุราของคนไทยในปี 2557 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์, 2558) พบว่า มีผู้ดื่มสุราประมาณ 17 ล้านคน หรือร้อยละ 32 โดยผู้ชายมีการดื่มสุรามากกว่า ผู้หญิงประมาณ 4 เท่า และกลุ่มวัยทำงานอายุ 25 - 59 ปี มีสัดส่วนการดื่มสุราสูงที่สุด และกลุ่ม ผู้สูงวัยที่ยังดื่มสุรามีมากถึงร้อยละ 18 สำหรับเหตุผลในการดื่มสุรา อันดับหนึ่ง คือ เพื่อเข้า สังคม การสังสรรค์ รองลงมาเพื่อนชวนดื่ม และอยากทดลองดื่ม โดยอายุ ที่เริ่มดื่มสุราครั้งแรก เฉลี่ย 20 ปี ซึ่งสอดคล้องกับ องค์การอนามัยโลก (WHO) ออกรายงานฉบับใหม่ว่าด้วยการดื่ม แอลกอฮอล์ของโลกประจำปี 2557 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2557) ระบุว่า ประชากรทั่วโลกมากกว่าร้อยละ 38 ดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ และมีผู้เสียชีวิตจากการ ดื่มแอลกอฮอล์ 3.3 ล้านรายทั่วโลกในแต่ละปี เมื่อจำแนกเป็นกลุ่มอายุ พบว่าผู้สูงอายุทั่วโลกดื่ม แอลกอฮอล์เฉลี่ยปีละ 6.2 ลิตรต่อคน ขณะที่กลุ่มอายุที่บริโภคแอลกอฮอล์มากที่สุดคือวัย 15 ปี สำหรับประเทศไทย มีอัตราการดื่มแอลกอฮอล์เฉลี่ยประมาณ 5 ลิตรต่อปีต่อคน และการดื่มแล้ว ขับคือปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญที่ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน ซึ่งสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุจากการ ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงถึงร้อยละ 39.1 ขับรถเร็วเกินที่กฎหมายกำหนดคิดเป็นร้อยละ 23.6 ได้แก่ จักรยานยนต์มากที่สุด และการดื่มทำให้ความสามารถในการขับขี่ยานพาหนะลดลง สภาพ ร่างกายไม่พร้อมที่จะควบคุมรถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากขับขณะ/ มีเมามาและขาดสติ ประมาณ ขับเร็วเกินกำหนด การเกิดอุบัติเหตุจะมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

อนึ่ง การดำเนินการพัฒนามาตรการเพื่อควบคุมปัญหาสุราอย่างจริงจังในระยะเริ่มต้น ของประเทศไทยได้ใช้กรอบแนวคิดที่องค์การอนามัยโลกและธนาคารโลกเสนอไว้ ได้แก่ มาตรการทางภาษี มาตรการจำกัดการเข้าถึง มาตรการควบคุมการโฆษณาและการส่งเสริมการ

ชาย มาตรการควบคุมการดื่มแล้วขับ มาตรการรณรงค์และให้การศึกษา และมาตรการบำบัดรักษา การศึกษาวิจัยที่ดำเนินการต่อในปี 2551-2552 ได้แก่ 1) การศึกษาวิจัยเพื่อการติดตามประเมินประสิทธิผลของนโยบายและมาตรการต่างๆ รวมถึงการประเมินผลพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 2) การพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการเฝ้าระวังสถานการณ์การบริโภคและผลกระทบจากการบริโภคและกลุ่มเสี่ยงต่อการบริโภคที่มีแนวโน้มอันตราย 3) การพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการเฝ้าระวังกลยุทธ์การตลาดและผลกระทบต่อการบริโภคของอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 4) การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนามาตรการลดอันตรายจากการบริโภคโดยตรง เช่น มาตรการลดระดับแอลกอฮอล์ในเลือดที่ถูกกฎหมายสำหรับผู้ขับขี่ยานพาหนะเท่ากับศูนย์ มาตรการตรวจจับดื่มแล้วขับอย่างเป็นระบบ มาตรการลดความรุนแรงในครอบครัวจากการดื่ม มาตรการลดความรุนแรงในวัยรุ่นจากการดื่ม 5) การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับให้กฎหมาย 6) การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนามาตรการทางสังคมในชุมชน 7) การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาการรณรงค์และการศึกษาเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนและเยาวชน 8) การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนามาตรการบำบัดรักษาผู้ที่มีแนวโน้มที่จะดื่มแบบมีปัญหาและผู้ติดสุรา (บัณฑิต ศรไพศาล, 2550; เนติมา คูณีย์, 2557)

จังหวัดหนองคายเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษของไทยเพื่อรองรับ AEC และเป็นพื้นที่ชายแดนติดกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) ซึ่งมีการนำเข้าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาดื่มได้โดยง่าย และจากสถานการณ์ทางสังคมระดับท้องถิ่นจังหวัดหนองคาย ปี 2558 ในภาพรวม ประชากรในท้องถิ่นมีจำนวนทั้งสิ้น 509,890 คน เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายเล็กน้อย เพศหญิง จำนวน 255,059 คน คิดเป็นร้อยละ 50.02 เพศชาย จำนวน 254,831 คน คิดเป็นร้อยละ 49.98 ตามลำดับ และจำนวนครัวเรือนในท้องถิ่นทั้งสิ้น 157,573 ครัวเรือนมีปัญหาสุขภาพอนามัย ประเด็นปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ประชาชนติดสุรา คิดเป็นร้อยละ 30.47 รองลงมาคือ ปัญหาประชาชนที่เสียชีวิตในรอบปี จากโรคมะเร็ง โรคเบาหวาน โรคความดัน โรคหัวใจคิดเป็นร้อยละ 28.96 และปัญหาประชาชนที่เจ็บป่วยเรื้อรังไม่สามารถประกอบอาชีพได้และไม่มีผู้ดูแล คิดเป็นร้อยละ 11.60 ตามลำดับ ประชาชนที่ติดสุรา ในปี 2556 จำนวน 3,734 คน ปี 2557 จำนวน 3,608 คน ปี 2558 จำนวน 1,912 คน (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดหนองคาย, 2558: 65) จากการสำรวจข้อมูลด้านมาตรการควบคุมการโฆษณา พบว่า มีการกระทำผิดถึงร้อยละ 96.65 ด้านมาตรการจำกัดการเข้าถึงและการหาซื้อ การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามเวลาดำหนด มีการขายนอกเวลา

กำหนดคิดเป็นร้อยละ 86.74 ชายให้แก่เยาวชนอายุน้อยกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 76.84 และมาตรการการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในด้านการรณรงค์ พบว่าไม่มีป้ายห้ามจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์แสดงไว้ในที่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 88.64 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย, 2553) แม้ว่าประเทศไทยมีพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ใน หมวด 4 ว่าด้วยการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ (มาตรา 26 ถึงมาตรา 32) และได้มีการกำหนดมาตรการสำคัญต่างๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดนักตี้มหน้าใหม่ การลดปริมาณความชุกในการตี้ม อย่างไรก็ตาม การดำเนินตามมาตรการต่างๆ ดังกล่าว จะได้ผลก็ต่อเมื่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความตระหนักและแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นร่วมกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำการศึกษามาตรการในชุมชนเพื่อควบคุมการจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาด และทางสังคมในจังหวัดหนองคาย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามาตรการในชุมชน เพื่อควบคุมการจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาด และทางสังคมในจังหวัดหนองคาย
2. เพื่อให้ทราบปัญหาที่เกิดจากการใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในกรณีควบคุมการจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาด และทางสังคมในจังหวัดหนองคาย
3. เพื่อเสนอรูปแบบในการกำหนดมาตรการในชุมชนเพื่อควบคุมการจำหน่ายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาดและทางสังคม

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ทำการศึกษาในชุมชนบ้านบกหวาน หมู่ 2 ตำบลค้ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย โดยมีวิธีการศึกษา ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร

การวิจัยเอกสารนี้ เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารงานเขียนต่างๆ เช่น พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือ วิทยานิพนธ์ บทความ วารสาร สิ่งพิมพ์ รวมทั้งสิ่งพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่มาจากเว็บไซต์ต่างๆ ทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศ

2. วิธีการสัมภาษณ์

วิธีการวิจัยในส่วนนี้ โดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ในพื้นที่ทั้งเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก และสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง และข้อคิดเห็นต่างๆ โดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มภาครัฐ กลุ่มสถานศึกษา กลุ่มภาคประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับมาตรการในชุมชนเพื่อควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาด และทางสังคมในจังหวัดหนองคาย ทำการสัมภาษณ์รายบุคคล จำนวน 28 คน และจัดสนทนากลุ่ม (FG) 3 ครั้ง จำนวน 12 คน ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับที่สัมภาษณ์รายบุคคล ผู้ร่วมสนทนาประกอบไปด้วย ตัวแทนกลุ่มภาครัฐ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน ตัวแทนกลุ่มสถานศึกษา ได้แก่ โรงเรียนค่ายบกหวาน ตัวแทนกลุ่มภาคประชาชน ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่/ชุมชนผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนชุมชน กลุ่มเด็กและเยาวชน ร้านค้าในหมู่บ้าน

ผลการวิจัย

1. มาตรการในชุมชน เพื่อควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาด และทางสังคมในจังหวัดหนองคาย

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก สนทนากลุ่ม และสรุปร่วมกับตัวแทนครัวเรือนผู้นำชุมชน กรรมการหมู่บ้าน ร้านขายของชำในหมู่บ้าน กลุ่มสตรีสหกรณ์จักสานบ้านบักหวาน เยาวชน คนดื่มสุรา และหน่วยงาน/บุคคลที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในชุมชน พบว่า มาตรการในชุมชน เพื่อควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาด และทางสังคมในจังหวัดหนองคาย มีบรรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ในช่วงเทศกาลสำคัญต่างๆ อาทิ วันขึ้นปีใหม่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา เพื่อให้ผู้ประกอบการ/ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างถูกต้อง มีการห้ามจำหน่ายและห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในที่สาธารณะและสถานที่ทำงาน ออกตรวจเตือนเฝ้าระวัง การดำเนินงานเฝ้าระวังและบังคับใช้กฎหมายควบคุมยาสูบและแอลกอฮอล์ โดยดำเนินตามมาตรการหลัก 4 มาตรการดังนี้

- (1) มาตรการควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- (2) มาตรการควบคุมโฆษณาและส่งเสริมการขายเพื่อชักจูงให้ดื่ม
- (3) มาตรการสื่อสาร บรรณรงค์เพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยมและลดแรงสนับสนุนในการดื่ม
- (4) มาตรการระดับชุมชน

การดำเนินตามมาตรการของชุมชนบ้านบกหวาน

ชาวชุมชนบ้านบกหวาน มีมาตรการในการดำเนินการควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยใช้มาตรการทางสังคม งานประเพณีปลอดเหล้า เช่น งานศพปลอดเหล้า งานบุญงานเทศกาลอุยงปลอดเหล้า ซึ่งผู้นำชุมชนเป็นผู้ริเริ่มให้มีการใช้มาตรการนี้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ “...มีการจัดตั้งโครงการ งานศพ ไม่ดื่มเหล้า บ้านไหนจัดงานไม่มีเหล้า จะได้รับเงิน 2,000 บาท จัดแบบทั่วๆ ไป ในงานเทศกาลอุยงอุยง คนตาย บ่ ให้มีเหล้า ให้เงิน 2,000 บาท ถ้าไม่มีเหล้าในหมู่บ้าน คนต้นคิดคือ นายก อบต.ค่ายบกหวาน เป็นคนต้นคิดบ่ ให้มีเหล้า งานทุกอย่าง บางบ้านก็ทำได้ บางบ้านก็ทำไม่ได้ เฮือนพ่อตู้ คำบ่อ ลีสามิง เพ็งปลอดเหล้าแต่เสียไปแล้ว เหลือแต่เมียเพ็ง ตอนนี่ยังให้เงินกันอยู่ถ้าใครทำได้เป็นบ้านปลอดเหล้า”

นอกจากนี้ นายสงวน สาริมาศย์ นายองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน เกิดความคิดที่จะจัดโครงการลด ละ เลิกสุรา โดยใช้ชื่อโครงการสร้างสุขภาพตามวิถีชาวพุทธ ประจำปี 2557 ดำเนินโครงการโดยกองทุนหลักประกันสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน ซึ่งสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในตำบลค่ายบกหวานมีปริมาณมาก แสดงให้เห็นว่าประชาชนต้องใช้จ่ายเงินในการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการอมน้อย โดยมีพฤติกรรมเริ่มดื่มจากงานประเพณี งานสังสรรค์ รวมถึงการจัดเลี้ยงเหล้าในงานศพและงานบุญตามเทศกาลต่างๆ จนในที่สุดกลายเป็นการดื่มประจำ จะเห็นได้ว่าในงานศพแต่ละงานที่ผ่านมา มีการนำเหล้าหรือของมีนเมาอย่างอื่นมาเลี้ยงแขกผู้มาร่วมงานจนกลายเป็นประเพณี ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายของญาติผู้เสียชีวิต นอกจากนี้ค่าใช้จ่ายในการจัดงานศพตามประเพณีแล้ว ยังมาสิ้นเปลืองในการนำเงินมาซื้อเหล้าหรือของมีนเมาอย่างอื่นมาจัดเลี้ยงแขกผู้มาร่วมงานอีกด้วย จากปัญหาดังกล่าว โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาฮี และองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน ได้นำการดำเนินชีวิตตามแนวทางชาวพุทธ ด้วย 3 อ 2ส. คือ 1อ. อาหาร เน้นกินผักปลูกเองทุกมื้อ 2อ. ออกกำลังกายยืดเหยียดกล้ามเนื้อด้วยฤชิตัดตน 3อ อารมณ์ มีการให้ความรู้ธรรมะและฝึกสติ สมาธิ เพื่อทำความเข้าใจกับอารมณ์ที่เกิดขึ้น 1ส ไม่ดื่มสุรา 2ส ไม่สูบบุหรี่ และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลด ละ เลิกอบายมุข และงดรายจ่ายฟุ่มเฟือย ตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในรัชกาลที่ 9 เป็นหลักสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน ให้บังเกิดความสงบสุขร่มเย็น ตั้งแต่ระดับครอบครัวและระดับชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมีนัยสำคัญอยู่ที่ความพอประมาณ มีเหตุผล มีระบบภูมิคุ้มกันในที่ต่อการได้รับผลกระทบจากภายในและภายนอก หากประชาชนในตำบลค่าย

บทหวานได้นำหลักการนี้มาปรับใช้ในการดำรงชีวิต โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจและความเข้มแข็งของผู้นำท้องถิ่น ย่อมส่งผลให้ปัญหาที่เกิดจากพฤติกรรมสุขภาพที่ไม่ถูกต้อง รวมทั้งการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลดลงได้ และเกิดเป็นผลดีกลับสู่ประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น จึงได้ร่วมกันระดมแนวคิด เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวด้วยกระบวนการแผนชุมชนและการจัดทำประชาคมหมู่บ้าน ได้มีมติร่วมมือร่วมใจเป็นสัญญาประชาคมหมู่บ้าน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ 3อ 2ส ตามแนวทางวิถีชาวพุทธ อย่างเข้มแข็ง เพื่อให้เกิดเป็นประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้สืบทอดต่อไป และเป็นโครงการนำร่องเพื่อนำไปสู่การงดเหล้าในงานบุญงานประเพณีต่างๆ ต่อไป วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนกลุ่มผู้สูงอายุดูแลสุขภาพด้วย 3อ 2ส ตามแนวทางวิถีชาวพุทธ อย่างน้อยร้อยละ 50 เพื่อสร้างค่านิยมที่ดี โดยการลด ละ เลิกการบริโภคเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกประเภทในงานศพลดลง อย่างน้อยร้อยละ 50 ของการมีงานศพทุกครั้ง เพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในการจัดงานศพของเจ้าภาพ อย่างน้อยร้อยละ 50 ของการมีงานศพทุกครั้ง

วิธีดำเนินการโครงการของชุมชน

ประชุมคณะกรรมการบริหารกองทุนหลักประกันสุขภาพ เพื่อขออนุมัติโครงการฯ ดำเนินการตามโครงการ ดังนี้

- ประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์โครงการให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน และ อสม.
- ประชุมประชาคมหมู่บ้าน เพื่อชี้แจงและทำความเข้าใจและทำความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงานดูแลสุขภาพด้วย 3อ 2ส ตามแนวทางวิถีชาวพุทธ เช่น ปลุกผักกินเอง การออกกำลังกายตามความเหมาะสม การยืดเหยียดกล้ามเนื้อด้วยฤๅษีดัดตนโดยทีมเจ้าหน้าที่ รพ.สต.บ้านนาฮี
- ในวันที่รับเบี้ยผู้สูงอายุ พายืดเหยียดกล้ามเนื้อด้วยฤๅษีดัดตน ให้ความรู้ธรรมะ และฝึกนั่งสมาธิก่อนรับเบี้ยผู้สูงอายุ ประชาสัมพันธ์และรับสมัครขึ้นทะเบียนร่วมกันปฏิญาณตน และลงชื่อผู้ร่วมงดเหล้าเข้าพรรษาหรืองดสุบทุกหรือตลอดพรรษา
- จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์งานศพปลอดเหล้าติดทางเข้าหมู่บ้านและบริเวณหน้างาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความตระหนักของประชาชน
- รณรงค์และดำเนินกิจกรรมปลอดเหล้า ปลอดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในงานศพ เป็นงานนำร่อง

- สมนาคุณและมอบใบประกาศเกียรติคุณให้แก่ครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ และทำได้จริง

- ติดตามประเมินผลและสรุปผลงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรม และขยายผลการดำเนินงาน

หลักเกณฑ์และข้อตกลงงานศพปลอดเหล้า กองทุนหลักประกันสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน มีดังนี้

ข้อ 1 หมู่บ้านแสดงความจำนงเข้าร่วมโครงการฯ โดยให้กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ยื่นใบสมัครเข้าร่วมโครงการฯ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กำนันและผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านเป็นแกนนำในการดำเนินโครงการ

ข้อ 2 เจ้าภาพงานศพที่ประสงค์เข้าร่วมโครงการฯ ให้ยื่นใบสมัครเข้าร่วมโครงการฯได้ที่ทำการกองทุนหลักประกันสุขภาพ องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน โดยมีกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/สมาชิก อบต./ อสม. เช่นรับรอง และนำเอกสารหลักฐานมาประกอบดังนี้

(1) สำเนาใบมรณะบัตรของผู้เสียชีวิต จำนวน 1 ฉบับ

(2) สำเนาบัตรประชาชนเจ้าภาพผู้ขอรับเงิน จำนวน 1 ฉบับ

ข้อ 3 กำนันหรือผู้ใหญ่บ้านรับมอบป้ายประชาสัมพันธ์งานศพปลอดเหล้า เพื่อให้เจ้าภาพนำไปติดในบริเวณงานที่มองเห็นชัดเจน และประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์โครงการให้ทราบทั่วกัน

ข้อ 4 กองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวานแจ้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลโครงการฯ เพื่อเข้าสังเกตการณ์ในงาน และสรุปผลให้ผู้รับผิดชอบโครงการทราบ เพื่อประกอบการพิจารณาเบิกจ่ายเงินสนับสนุนงานศพที่สามารถดำเนินการได้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด โดยมติคณะกรรมการจะต้องเป็นเอกฉันท์

ข้อ 5 หลักเกณฑ์การขอรับเงินสนับสนุน

(1) ห้ามเจ้าภาพซื้อเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกชนิด จัดเลี้ยงรับรองแขกในบริเวณงานศพจนกระทั่งเสร็จสิ้นงาน (เก็บอัฐิเสร็จ)

(2) ห้ามผู้เข้าร่วมงานนำเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ทุกชนิดเข้ามาในบริเวณงาน

ศพ

ข้อ 6 คณะกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งให้สังเกตการณ์ในงานศพ สามารถบันทึกภาพเพื่อส่งมอบให้คณะกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวานได้

ข้อ 7 หากเจ้าภาพปฏิบัติได้ตามหลักเกณฑ์และไม่มีผู้ทักท้วงจะได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน ศพละ 2,000 บาท และใบประกาศเกียรติคุณ

ข้อ 8 ในกรณีที่เกิดปัญหาจากการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และข้อตกลงฉบับนี้ให้ประธานกรรมการกองทุนหลักประกันสุขภาพองค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวานเป็นผู้วินิจฉัย คำวินิจฉัยให้ถือเป็นที่สุด (โครงการสร้างสุขภาพตามวิถีชาวพุทธ ประจำปี 2557 / นายก อบต., 15 พฤศจิกายน 2559)

ชุมชนบ้านบกหวานจึงได้ดำเนินการตาม 4 มาตรการ ได้แก่ (1) มาตรการควบคุมการเข้าถึงเครื่องต้มแอลกอฮอล์ (2) มาตรการควบคุมโฆษณาและส่งเสริมการขายเพื่อชักจูงให้ดื่ม (3) มาตรการสื่อสาร รณรงค์เพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยมและลดแรงสนับสนุนในการดื่ม (4) มาตรการระดับชุมชน

1. มาตรการควบคุมการเข้าถึงเครื่องต้มแอลกอฮอล์

ร้านค้า/และสถานประกอบการ/เขตพื้นที่รอบบริเวณสถานศึกษาที่จำหน่ายเครื่องต้มแอลกอฮอล์ มีมาตรการ คือ ร้านค้างดขายเครื่องต้มแอลกอฮอล์ให้กับเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี รวมถึงเจ้าหน้าที่ตำรวจขอความร่วมมือ ให้ปฏิบัติตามวันสำคัญต่างๆ เช่น ไม่ขายในวันพระ วันเทศกาล ถ้ามีทางการประกาศวันพระศีลใหญ่จะไม่ขายให้เด็กต่ำกว่า 20 ปี และขายเป็นเวลา 11.00-14.00 น. และ 17.00 - 24.00 น. รวมถึงไม่มีการตั้งเครื่องต้มแอลกอฮอล์หน้าร้าน

2. มาตรการควบคุมโฆษณาและส่งเสริมการขายเพื่อชักจูงให้ดื่ม

องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน มีการห้ามติดป้ายโฆษณาในบริเวณร้านค้า วัด และ โรงเรียน รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในจังหวัด โดยขอความร่วมมือจากผู้ประกอบการ และร้านค้า เจ้าหน้าที่มีการตรวจติดตามอย่างเคร่งครัด รวมถึงการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตามกฎหมาย

3. มาตรการสื่อสาร รณรงค์เพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยมและลดแรงสนับสนุนในการดื่ม

องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน จัดทำป้ายรณรงค์งานประเพณีปลอดเหล้า เช่น งานบวชปลอดเหล้า งานบุญประเพณีต่างๆ ตามเทศกาลวันสำคัญ มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เสียงตามสาย ไปแต่ละหมู่บ้านนำป้ายมาติดรณรงค์ปลอดเหล้า

ผู้นำชุมชนมีการประชาสัมพันธ์ผ่านเครื่องกระจายเสียง เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี ห้ามซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และประชาสัมพันธ์ร้านค้าไม่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับเด็กและเยาวชน ชุมชนบ้านบกหวานได้ดำเนินการตามมาตรการเหล่านี้้อย่างเคร่งครัด ค่อนข้างเป็นที่น่าพอใจ และชาวบ้านส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

4. มาตรการระดับชุมชน

บ้านบกหวานใช้มาตรการทางสังคม ในการดูแลความสงบเรียบร้อยในชุมชน ไม่ให้มีการดื่มเหล้า เพื่อแก้ปัญหาการทะเลาะวิวาท ผู้ใหญ่จะอบรมสั่งสอนให้ลูกหลานเข้าใจถึงโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2. ปัญหาที่เกิดจากการใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในกรณีควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาด และทางสังคมในจังหวัดหนองคาย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสรุปร่วมกับตัวแทนครัวเรือน ผู้นำชุมชน กรรมการหมู่บ้าน ร้านขายของชำในหมู่บ้าน กลุ่มสตรีสหกรณ์จักสานบ้านบกหวาน เยาวชน คนดื่มสุราและหน่วยงาน/บุคคลที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในชุมชน พบว่า ปัญหาที่เกิดจากการใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในกรณีควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาด และทางสังคมในจังหวัดหนองคาย มีดังนี้

3.1 เจ้าหน้าที่หรือพนักงานที่เกี่ยวข้อง ยังขาดความเข้าใจเรื่องกฎหมายในบางประเด็นที่ต้องอาศัยการตีความในการปฏิบัติให้ถูกต้อง

3.2 การละเมิดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ห้ามจำหน่ายการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ต้องห้ามจำหน่ายให้เด็กต่ำกว่า 20 ปี

3.3 ความเชื่อและค่านิยมเกี่ยวกับการดื่มสุราที่ผิดๆ

3.4 ผู้บังคับใช้กฎหมายในการควบคุมพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ไม่สามารถใช้กฎหมายฉบับนี้กับชุมชนทุกแห่งให้เกิดประสิทธิภาพได้ เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์และความเข้าใจ อีกทั้งขาดความร่วมมือของผู้นำชุมชนที่จะเป็น

ตัวกลางในการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

3.5 บทลงโทษในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ไม่ปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เด็กและเยาวชน ซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เนื่องจากมีความรู้เท่าไม่ถึงการณ์เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3.6 ผู้ซื้อและผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ยังไม่ตระหนักถึงความรับผิดชอบทางสังคมและไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

3.7 เจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ไม่สามารถดำเนินคดี เนื่องจากวัฒนธรรมในชุมชน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนกับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย

3.8 วัฒนธรรมฝังรากลึก ในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

3. รูปแบบในการกำหนดมาตรการในชุมชนเพื่อควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาดและทางสังคม

จากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสรุปร่วมกับตัวแทนครัวเรือนผู้นำชุมชน กรรมการหมู่บ้านฝ่ายต่างๆ เช่น ฝ่ายปกครอง ฝ่ายส่งเสริมอาชีพ ร้านขายของชำในหมู่บ้าน กลุ่มสตรีสหกรณ์จักสานบ้านบกวาน เยาวชน คนดื่มสุราและหน่วยงาน/บุคคลที่เกี่ยวข้องกับมาตรการในชุมชน พบว่า ชุมชนมีรูปแบบในการกำหนดมาตรการในชุมชนเพื่อควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาดและทางสังคมที่ส่งเสริมการลดการดื่มสุรา ดังนี้

1. รูปแบบการใช้มิติศาสนา

ชุมชนบ้านบกวาน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดถึงสองแห่ง คือวัดป่าปทุมวาราม(วัดป่าค่ายบกวานสุตรสุวรรณาราม) และวัดศรีบัวบาน พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนโดยใช้หลักคำสอนทางศาสนาให้รักชาติ 5 เป็นบรรทัดฐานและเชื่อมโยงการดำเนินชีวิตทั้งในระดับ ครอบครัว สังคมและชุมชนที่มีความเชื่อศรัทธาเดียวกัน การอาศัยศาสนาเป็นสถานที่อบรมแก่ชาวบ้าน ผ่านบทเทศน์ในวันพระ รวมถึงโอกาสในช่วงประเพณีสำคัญ ส่งผลให้การจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาดและทางสังคมลดลง

2. รูปแบบในระดับครอบครัว

พ่อแม่ ผู้ปกครอง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี อบรมสั่งสอนลูกหลานปลูกฝังตั้งแต่เด็กๆ การดื่มแอลกอฮอล์ไม่ดีต่อสุขภาพ พร้อมกับยกตัวอย่างเพื่อนบ้าน ที่ไม่ดื่มสุรา ส่งผลให้การดื่มสุรา ลดน้อยลง เพราะกลัวโรคภัยต่างๆ เข้ามาคุกคาม เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจขาดเลือดหรือโรคหลอดเลือดในสมองแตก อัมพฤกษ์ อัมพาต

3. รูปแบบในระดับสถานศึกษา

ครูให้ความรู้เกี่ยวกับโทษและอันตรายของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้กับนักเรียน จัดให้มีกิจกรรมนันทนาการต่างๆ และสอนให้เด็กรู้จักห่างไกลจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

4. รูปแบบในระดับชุมชน

ผู้นำเป็นบุคคลที่นับถือเป็นตัวอย่างที่ดีและไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อบรมให้ความรู้ ผ่านเครื่องกระจายเสียง โดยอบรมทุกคนในชุมชนให้เห็นโทษหรืออันตรายจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทุกเช้า นอกจากนี้แล้วมีกิจกรรมของครอบครัวที่มีผลเป็นรูปธรรมและมีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ กลุ่มจักสานจากไม้ไผ่แปรรูป ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 มีสมาชิกจำนวน 23 คน และกลุ่มสตรีสหกรณ์จักสานบ้านบกวาน ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 มีสมาชิกจำนวน 20 คน

5. รูปแบบในระดับภาครัฐ

ภาครัฐจัดบุคลากรและหน่วยงานในการป้องกันและปราบปราม และการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับผู้กระทำผิด มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาส่งเสริม สนับสนุน ให้เกียรติบัตรในฐานะเป็นผู้ไม่ดื่มสุราในหมู่บ้านนั้น นอกจากนี้ภาครัฐประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมและควบคุม รณรงค์ไม่ให้มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้คำแนะนำและชี้แจง แก่ผู้ประกอบการในการรับผิดชอบต่อสังคม

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา ที่ผู้วิจัยขออภิปรายเป็น 3 ส่วน คือ 1 มาตรการในชุมชน เพื่อควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาด และทางสังคมในจังหวัดหนองคาย 2 ปัญหาที่เกิดจากการใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในกรณีควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาด และทางสังคมในจังหวัดหนองคาย 3 รูปแบบในการกำหนดมาตรการในชุมชนเพื่อควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาดและทางสังคม ดังนี้

1. มาตรการในชุมชน เพื่อควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาด และทางสังคมในจังหวัดหนองคาย มีมาตรการหลัก 4 มาตรการดังนี้ มาตรการควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มาตรการควบคุมโฆษณาและส่งเสริมการขาย เพื่อชักจูงให้ดื่ม มาตรการสื่อสาร รณรงค์เพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยมและลดแรงสนับสนุนในการดื่ม และมาตรการระดับชุมชน

2. ปัญหาที่เกิดจากการใช้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในกรณีควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาด และทางสังคม ในจังหวัดหนองคาย

ผู้บังคับใช้กฎหมายในการควบคุมพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ไม่สามารถใช้กฎหมายฉบับนี้กับชุมชนทุกแห่งให้เกิดประสิทธิภาพได้ เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์และความเข้าใจ อีกทั้งขาดความร่วมมือของผู้นำชุมชนที่จะเป็นตัวกลางในการประชาสัมพันธ์และให้ความรู้กับประชาชนในพื้นที่ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 บทลงโทษในพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ไม่ปฏิบัติอย่างจริงจัง นอกจากนี้แล้วเจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ดำเนินคดีไม่ได้ เนื่องจากวัฒนธรรมในชุมชน เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน มีการทำบุญตามประเพณีต่างๆ ทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ร่วมกัน 3 รูปแบบในการกำหนดมาตรการในชุมชนเพื่อควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาดและทางสังคม มี 5 รูปแบบ ดังนี้

1) รูปแบบการใช้มิติศาสนา ชุมชนบ้านบักหวาน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดถึงสองแห่ง คือวัดป่าปทุมวาราม (วัดป่าค่ายบักหวานสูตรสุวรรณาราม) และวัดศรีบัวบาน พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนโดยเฉพาะใช้หลักคำสอนทางศาสนาให้รักษาศีล 5 เป็นบรรทัดฐานและเชื่อมโยงการดำเนินชีวิต

2) รูปแบบในระดับครอบครัว ผู้ปกครอง ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี อบรมสั่งสอนลูกหลานปลูกฝังตั้งแต่เด็กๆ

3) รูปแบบในระดับสถานศึกษา มีกิจกรรมนันทนาการต่างๆ และสอนให้นักเรียนห่างไกลจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

4) รูปแบบในระดับชุมชน ผู้นำเป็นตัวอย่างที่ดีไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีกิจกรรมของครอบครัวที่มีผลเป็นรูปธรรมและมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ กลุ่มจักสานจากไม้ไผ่แปรรูป และกลุ่มสตรีสหกรณ์จักสานบ้านบกหวาน

5) รูปแบบในระดับภาครัฐ ภาครัฐจัดบุคลากรและหน่วยงานในการป้องกันและปราบปรามให้เพียงพอ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดกับผู้กระทำผิดและลงโทษผู้กระทำผิด อีกทั้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริม สนับสนุน ให้ความคุ้มครองในฐานะเป็นผู้ไม่ดื่มสุราในหมู่บ้านนั้น นอกจากนี้ ภาครัฐยังประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมและควบคุม รณรงค์ไม่ให้มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ให้คำแนะนำและชี้แจงแก่ผู้ประกอบการในการรับผิดชอบต่อสังคม

การศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของกฤษณ์ ขุนลีก (2555) ได้ศึกษารูปแบบการส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้จำหน่าย ในจังหวัดหนองคาย พบว่า ผลการประชุมปฏิบัติการ และการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้รูปแบบการส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้จำหน่าย เป็น 1 ใน 9 ของกิจกรรมการรณรงค์ให้ความรู้เรื่องมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในโรงเรียน และในกิจกรรมข้อที่ 5) การประชาสัมพันธ์ประเด็นสำคัญๆ ของมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในหมู่บ้าน ข้อที่ 8) หมู่บ้านงานบุญปลอดเหล้า และกิจกรรมข้อที่ 9) การตรวจเยี่ยมร้านค้าโดยคณะเจ้าหน้าที่

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะมาตรการในชุมชนเพื่อควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการเข้าถึงทั้งในระบบตลาด และทางสังคมในจังหวัดหนองคาย ดังนั้นหากจะมีการศึกษาประเด็นนี้ในอนาคต ควรศึกษามาตรการทางสังคมเพื่อควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเด็กและเยาวชน เพื่อพิทักษ์สิทธิเด็กและเยาวชน ให้พ้นภัยจากสุรา

2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน เนื่องจากกลุ่มเด็กและเยาวชน ตกเป็นเหยื่อและไม่ทันต่อธุรกิจน้ำเมา ได้ง่ายกว่ากลุ่มอื่น

3. ควรศึกษาผลกระทบโรคร้ายแรงที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในมุมมองประชาชน

เอกสารอ้างอิง

กฤษณ์ ขุนลิก. (2555). รูปแบบการส่งเสริมการปฏิบัติตามมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้
จำหน่าย ในจังหวัดหนองคาย. ปรินญาปรัชาคุษฎีบัณฑิต (ยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัย).
สืบค้นจาก: cas.or.th/wp-content/uploads/2015/11/sr54-k-005.pdf สืบค้นข้อมูลเมื่อ
วันที่ 22 สิงหาคม 2559.

คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. (มปป.). พิษสุราเรื้อรัง. สืบค้นจาก:
<https://med.mahidol.ac.th/ramamental/generalknowledge/general/09042014-0909>

รงค์ดี ดอกจันทร์. (2558). มาตรการในการควบคุมการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่นักศึกษาของ
ร้านค้ารอบบริเวณมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7.
สืบค้นจาก: [Thailand. Digital.journals.org/index.php/JUbonRatchathani/article/
download/29312](http://Thailand.Digital.journals.org/index.php/JUbonRatchathani/article/download/29312) สืบค้นเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2559.

เนติมา คูณีย์ (2557) การทบทวนวรรณกรรม : สถานการณ์ปัจจุบันและรูปแบบการบริการด้านโรคไม่
ติดต่อเรื้อรัง นนทบุรี : สถาบันวิจัยและประเมินเทคโนโลยีทางการแพทย์ กรมการแพทย์
กระทรวงสาธารณสุข

เนื้อแพรว เล็กเฟื่องฟู และคณะ. (2558). สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ภาคตะวันออก
เฉียงเหนือ. ศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร (Resource Center) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ
สร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. สืบค้นจาก
<http://resource.thaihealth.or.th/library/musthave/15013> สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม
2559.

บัณฑิต ศรีไพศาล. (2550). การควบคุมปัญหาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย:
สถานการณ์ปัจจุบันและก้าวต่อไป. (การประชุมวิชาการสุราระดับชาติ "สุราไม่ใช่สินค้าธรรมดา"
วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2550 โรงแรมริชมอนด์ แคราย จ.นนทบุรี, สืบค้นจาก:
<http://www.dmh.go.th/abstract/details.asp?id=4772> สืบค้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม
2559.

- เพ็ญประภา ศิริโรจน์. (2552). การประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ในเขตภาคเหนือ. สืบค้นจาก: <http://cas.or.th/old/index.php/research/read/50>. สืบค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2559.
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2558). สำนักงานสถิติแห่งชาติ เผยคนไทยดื่มเหล้าและสูบบุหรี่เพิ่มขึ้น. สืบค้นจาก: http://thainews.prd.go.th/website_th/news/news_detail/WNICT5802090020001 สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2559
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2557). เผยสถิติขดเหล้าคนไทย 5 ลิตร/ปี ต้นตออุบัติเหตุ. สืบค้นจาก: <http://www.thaihealth.or.th/Content/25025-8.html> สืบค้นเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2559.
- สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551. สืบค้นจาก: <http://www.thaiantialcohol.com/law> สืบค้นเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2559.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย. (2553). รายงานสถานการณ์และพฤติกรรมการบริโภคแอลกอฮอล์ของประชาชนจังหวัดหนองคาย. สืบค้นจาก https://www.nko.moph.go.th/main_new/ เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2559.
- สิรินทิพย์ รัตนวาปี.(2554). เสริมความรู้ผู้ขาย สร้างความเข้าใจ พ.ร.บ. แอลกอฮอล์. สืบค้นจาก <http://www.thaihealth.or.th/Content/15180-0.html> สืบค้นเมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2559.
- องค์การบริหารส่วนตำบลค่ายบกหวาน. (2557). เอกสารโครงการสร้างสุขภาพตามวิถีชาวพุทธ ประจำปี 2557. สืบค้นจาก <http://www.thaitambon.com/tambon/430110> สืบค้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2559
- _____. (2559). เอกสารประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน/ชุมชน บ้านบกหวาน หมู่ 2 ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย สืบค้นจาก: <http://www.khaiwit.ac.th/index.php?name=news> สืบค้นเมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2559